

LUNDS
UNIVERSITET

Isoleringsbrytande åtgärder synen på häktade inom kriminalpolitiken i Sverige

Av: Frida Banerup

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÅSK 02)

Vårterminen 2014

Handledare: Reza Banakar

Exminator: Matthias Baier

Abstract

Jag har genomfört en studie med hjälp av kvalitativ textanalys för att utreda vad det innebär att bli frihetsberövad i Sverige idag, hur de två största partierna i Sverige anser att kriminalpolitiken bör bedrivas, samt vad häkten i dagsläget gör för att bryta intagnas isolering på häkten. Mitt resultat visar att de två största politiska partierna i Sverige idag inte har behandling och vård som hjärtefrågor utan snarare stödjer en allmänprevention och form av vedergällning. Samt att det inte finns tillräckliga resurser för att bryta de intagnas isolering till den grad som är nödvändig för att deras hälsa inte skall komma att påverkas negativt av frihetsberövandet. Anledningen till att inte tillräckliga insatser görs för de häktade beror på tre olika krafter, sociala, ekonomiska samt politiska (Garland 2001).

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
• Inledning.....	4
• Avgränsning.....	5
• Frågeställning.....	6
• Syfte.....	6
• Bakgrund.....	7
• Metod.....	7
• Material/ Empiri.....	7 -10
• Teorier.....	10
• Foucault.....	10 -11
• Leibling & Crewe.....	11
• Garland.....	12
• Resultat.....	12
• Restriktioner kollusionsfara.....	12
• Recidivfara.....	13
• Flyktfara.....	13
• Proportionalitetsprincipen.....	13 -14
• Gemensamhet.....	15
• Tillgång till massmedia.....	15
• Brev och andra försändelser.....	15
• Besök.....	15
• Telefonsamtal.....	15 -16
• Vistelse utanför förvaringslokal.....	16
• Isoleringsbrytande åtgärder.....	16 -17

- Nav.....17
- Samsittning.....18
- Programvårdare.....18 -19
- Uppsökare.....19
- Omvårdnadspaketet.....19
- Tortyrkommitténs klagomål.....20- 22
- Kriminalpolitik, synen på avvikande beteende.....22 -23
 - Moderaternas kriminalpolitiska historik.....23
 - Socialdemokraternas kriminalpolitiska historik.....23 -24
- Analys.....25 -32
- Avslutning.....32
- Källor.....33 -35

1. Inledning

Den som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott som kan ge upp till ett års fängelse eller mer skall häktas om det finns skäl att tro att den misstänkte kommer att undandra sig, undanröja bevis eller fortsätta sin brottsliga verksamhet. När brottet som begåtts inte föreskrivet ger lindrigare straff än två år skall häktning ske (24 kap. 1§ RB)

Samtidigt kan hen åläggas restriktioner om åklagaren tror att det finns en risk att han kommer att försvåra utredningen. Detta innebär att hans kontakter med omvärlden kommer att begränsas. Restriktioner används i dagsläget aktivt av svenska åklagare och detta har gett Sverige återkommande kritik från bland annat tortyrkommittén, som hävdar att detta är en inhuman behandling.

Den som är häktad ska betraktas som oskyldig tills han eller hon är dömd i rätten, den så kallade Oskyldighetspresumtionen. Det diskuteras alltså aktivt om huruvida det är lämpligt att ålägga frihetsberövade med restriktioner i den utsträckning som man gör nu då det anses vara inhumant

och ha en negativ inverkan på den frihetberövade individen. Men trots detta genomförs inga större förändringar då man samtidigt är skyldig att upprätthålla rättssäkerheten (Redcross 2014) (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

Enligt en rapport från Åklagarmyndigheten 2011 häktades över 11 000 personer under 2010. Av dessa var 70 procent häktade med restriktioner (Redcross 2014). Jag har med bakgrund av detta valt att studera huruvida Sverige aktivt arbetar med isoleringsbrytande åtgärder för frihetberövade i häkten, och hur detta fungerar i relation till de långa häktetider som vi har idag samt att så pass många häktade åläggs restriktioner. Samt se hur kriminalpolitiken har utvecklats i denna fråga. När de politiska partierna har en hög motivation att lägga resurser på rehabilitering och socialisering eller ifall de istället prioriterar något annat. Se vilka normer politiker sänder ut till resterande samhälle med hjälp av sin kriminalpolitik. Sättet att se på intagna.

Jag har valt att lägga upp arbetet på så vis att jag först studerar vad det är som krävs för att en person skall frihetsberövas, vilka inskränkningar som kan göras på denne individs rättigheter i form av olika typer av restriktioner, detta kapitel heter "Restriktioner". Därefter kommer jag att se på vilka klagomål som framförts angående detta och vilka isoleringsbrytande åtgärder som finns i dagsläget för frihetsberövade individer, dessa kapitel heter "Isoleringsbrytande åtgärder" samt "Tortyrkommitténs klagomål". Slutligen kommer jag att studera vad politiska partier anser om saken, kapitel "Kriminalpolitik, synen på avvikande beteende". På vilket sätt de vill bedriva kriminalpolitiken. Hade våra politiska partier haft en kriminalpolitik som riktat in sig mer på individualprevention hade detta speglats i vilken grad isoleringsbrytande åtgärder brukas samt hur många som åläggs restriktioner.

2. Avgränsning

Jag har valt att avgränsa mig till den pågående samhällsdebatten kring ämnet idag. Jag har även valt att lägga fokus på de två största partierna i Sverige i dagens läge, det vill säga Socialdemokraterna och Moderaterna. Jag kommer även endast att rikta in mig på kriminalpolitiken i Sverige samt häktade i Sverige. Jag kommer även att avgränsa mig på så vis att jag lägger fokus på häkten i Sverige och inte arrester eller anstalter. Då jag vill se hur

behandlingen av icke dömda ser ut, och alltså i vilken utsträckning man upprätthåller Oskyldighetspresumtionen.

3. Frågeställning

"Arbetar kriminalvården aktivt med isoleringsbrytande åtgärder för frihetberövade under häktetiden?"

"Har kriminalpolitiken förändrats, vilka samhällliga intressen och krafter ligger i så fall bakom denna förändring?"

4. Syfte

Jag har valt att lägga fokus på att utreda huruvida kriminalvården arbetar med isoleringsbrytande åtgärder för intagna i Sverige under häktetiden. Detta för att det står skrivet i vår lag, artikel 6.2 Europakonventionen, att alla människor ska behandlas som oskyldiga tills motsatsen är bevisad, och de som sitter häktade är oftast endast misstänkta för att ha begått en brottslig handling. Jag skulle vilja se huruvida oskyldighetspresumtionen upprätthålls i vårt samhälle. Dessutom finns det anledning att tro att det inte är häktespersonal som gör ett aktivt val om hur de vill arbeta med isoleringsbrytande åtgärder för att rehabilitera och resocialisera utan att detta är en fråga om resurser (Anonym - programvårdare på restriktionsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13). Därav följer min andra frågeställning, det vill säga hur det fungerar inom kriminalpolitiken i Sverige. Kan man se tydliga tendenser som talar för att politiker vill resocialisera och rehabilitera eller om det istället finns tendenser som anser att häktesmiljön endast skall ses utifrån en förvaringsaspekt. Jag ställer alltså dessa två frågor då mitt kunskapsintresse bottnar i att jag vill se ifall man behandlar intagna utifrån oskyldighetspresumtionen och om normen som existerar inom kriminalpolitiken uppmuntrar till individualprevention med behandling och vård eller ifall man istället lägger fokus på en slags vedergällning. Då det sänder ut normer till samhället om huruvida man ska se på människor som begår avvikande handlingar. Ifall man ska ha ett

behandlingstänk eller mer se det som att man borde skydda den laglydige från dessa individer. Jag vill se vad som ligger bakom det faktum att kriminalpolitiken har förändrats.

5. Bakgrund

När rätten har fattat beslut om huruvida en individ skall häktas eller inte, är det på begäran av åklagaren i fallet som rätten beslutar ifall den häktade skall åläggas restriktioner eller inte. Restriktioner får endast tilldelas den häktade om rätten anser att det finns risk för att den misstänkte undanröjer bevis eller försvårar utredningen, till exempel genom att hota vittnen eller brottsoffer (24 kap. 5a § RB).

Restriktioner innebär bland annat så kallad brevgranskning, som alltså innebär att alla de brev som den intagne vill sända skall granskas av åklagare innan det får lov att sändas. Det innebär även att den intagne inte får lov att ta emot besök eller tala i telefon med någon annan än sin advokat, åklagare eller förhørsledare. Intagna med restriktioner får heller inte vistas i gemensamhet med andra intagna. De tre ovan nämnda är de vanligaste restriktionerna och de som flest frihetsberövade i Sverige åläggas med.

I ytterligare fall kan restriktioner även innefatta att den intagne inte får tillgång till tv, dagstidningar eller liknande som ger denne möjlighet att följa vad som sker i omvärlden under häktetiden (6 kap. 2 § Häkteslagen).

Den som är gripen, anhållen eller häktad kan åläggas restriktioner (24 kap. 5a § RB). Det finns tre orsaker till att genomföra häktning av en individ och dessa är följande. Kollusionsfara, som i korthet innebär att den misstänkte inte skall kunna påverka utredningen eller kunna påverka brottsoffer till sin fördel. Åklagaren kan dock göra undantag i den frihetsberövades restriktioner om det inte anses påverka den pågående utredningen. Denne kan exempelvis ställa villkor för bland annat besök, så som att besöket är polis- tolkbevakat så att inga medelanden kan framföras. Eventuellt kan den frihetsberövade inte ha tillgång till nyhetsprogram eller liknande men kan fortfarande få möjlighet att se andra program eller filmer ifall häktet har möjlighet att tillhandahålla detta.

Restriktioner ska användas så sparsamt som möjligt när det gäller tid och antal häktade(prop. 1997/98:104 s.33) Enligt 1§ i Behandlingslagen så får häktade inte underkastas mer omfattande frihetsinskränkningar än vad som är påkallat med hänsyn till ändamålet med häktningen samt ordning och säkerhet. Det står även att all form av skadliga följder på grund av frihetsberövandet skall försöka motverkas.

Det har på senare tid nämnts frekvent i media att intagna på häkten behandlas inhumant och JO har bland annat klagat på behandlingen av intagna senast 2013. Detta är ett intressant ämne då man kan behandla individer inhumant endast på grund av att de är misstänkta för att ha begått en brottslig gärning. Det känns seglivat och bakåtsträvande att fortfarande, 2014, behandla frihetsberövade på detta vis. Man kan ofta läsa i tidningen och andra sociala medier hur intagna behandlas på ett vis som kan liknas vis tortyr och att det inte längre verkar vara en sista utväg att frihetsberöva femtonåringar utan att detta sker allt mer frekvent. Jag vill därför med denna utredning ta reda på hur det ligger till, om den bild som media förmedlar till oss stämmer eller ifall den inte gör det. Ifall politiker är villiga att skapa en förändring eller ifall de inte anser att brottslingar har rättigheter att behandlas humant och att få vård och behandling ifall detta är en nödvändighet. Jag har därför valt att belysa detta ämne och tror att jag kommer finna ett svar på mina ovan nämnda frågeställningar. Finns det anledning att de får återkommande kritik från tortyrkommittén. Varför är det acceptabelt att släppa all medmänsklighet gentemot en individ enbart för att denne är misstänkt för att ha begått ett brott.

6. Metod

Jag kommer att använda mig av skriftliga källor för att finna information som leder denna fördjupning vidare. Jag kommer att dela upp mina skriftliga källor i fyra olika kategorier som är följande;

- Juridisk metod
- Statliga rapporter
- Tidigare forskning
- Debattartiklar

Den juridiska metoden innefattar att jag går igenom rättskällor för att ta reda på den rättsliga grunden som existerar till att häkta individer, till att ålägga dem restriktioner och vilket juridiskt stöd som finns för att vid tillfällena behandla dessa individer inhumant.

Till statliga rapporter tillhör att jag bland annat kommer ta del av partiprogram för att se vad respektive parti har för tankar kring kriminalpolitiken, om detta är en viktig fråga för partiet eller om det inte finns större plats för kriminalpolitik i partiprogrammet. Samt dess inställning till kriminellt/ avvikande beteende. Kriminalvårdens databas Krimnet räknas till en av de statliga rapporterna och kommer vara en bra källa för att finna information om hur man arbetar med isoleringsbrytande åtgärder för de intagna i Sverige idag och hit räknas även att jag kommer ta del av rapporter som specifikt behandlar huruvida kriminalvården skall arbeta med isoleringsbrytande åtgärder, detta för att se hur mycket krut man lägger på att behandla intagna humant och som normala medmänniskor.

Anledningen till att jag kommer att använda mig av debattartiklar är för att på så vis se vilken bild som illustreras i media ut till samhället. Jag kommer att använda mig av nio debattartiklar för att finna detta.

Slutligen kommer jag även att gå igenom tidigare forskning inom ämnet för att på så vis se vad som skrivit om ämnet tidigare och vad de kommit fram till samt ifall det skett någon förändring fram tills idag eller inte.

Min metod kommer att vara kvalitativ textanalys där jag går igenom tidigare forskning och teorier kring det aktuella ämnet (Bryman 2011). Jag kommer alltså aktivt arbeta med litteraturstudier för att nå svaret på mina frågeställningar. Jag har valt denna metod då jag anser att det är mest troligt att jag finner svar på min frågeställning med hjälp av denna metod, då jag behöver tillgång till tidigare forskning inom ämnet samt vad de politiska partierna anser. Det har även varit viktigt att se vad sociala medier skriver om långa häktetider och restriktioner för att nå den samhälleliga normen. När jag går igenom mina källor kommer jag att inleda med att läsa hela artiklar till en börja och därefter söka efter ord eller meningar som besvarar mina frågeställningar. Materialet kommer att grupperas i kategorier som kan återspegla själva innehållet i texten och användas för att ge svar på mina frågeställningar. Jag kommer att leta

efter vissa begrepp när jag läser mina källor och sedan se hur dessa begrepp används i den aktuella källan (Bryman 2011). Detta kommer att vara begrepp som isolation, tortyr, säkerhet, psykiska problem, behandling, rehabilitering och resocialisering. Detta kommer vara begrepp som jag fäster min uppmärksamhet på.

Jag kommer även att genomföra tre intervjuer. En med en klienthandläggare och kordinator på ett häkte, en med en säkerhetssamordnare på ett häkte och slutligen en intervju med en i personalen på en restriktionsungdomsavdelning. Detta för att få möjlighet att ta del av vad hen anser att kriminalvården gör för att underlätta tiden för frihetsberövade i Sveriges häkten. Samt huruvida de jobbar med isoleringsbrytande åtgärder inom verksamheten.

Intervjustudien kommer gå till på så vis att det genomförs telefonintervjuer där jag ställer frågor som ingår i ett visst tema, så kallade tematiska frågor (Bryman 2011). Jag kommer även att kunna ställa frågor angående hur isoleringsbrytande åtgärder står i konflikt med säkerheten på häkten samt hur personalen arbetar med de ungdomar som är ålagda restriktioner. Intervjupersonerna kommer att vara anonyma för att på så vis upprätthålla etiska frågor.

6.1 Material/ Empiri

Inom ramen för min juridiska metod har jag använt mig av följande lagar för att ta reda på vilka krav som måste uppfyllas för häktning, samt vilka restriktioner en frihetsberövad individ kan åläggas med samt vad dessa restriktioner innebär. Jag kommer att använda mig av Behandlingslagen, häkteslagen, rättegångsbalken samt en ett förslag på ändring av häkteslagen från 2006, så kallad SOU 2006:17. Jag kommer även att använda mig av Kriminalvårdens författningssamling så kallad kvfs 2007:1.

De statliga rapporterna som kommer att vara en del av min kvalitativa textanalys kommer som nämnt ovan att bestå av Moderaternas och Socialdemokraternas partiprogram och vad de har för uttalade åsikter angående den kriminalpolitik som de vill bedriva. Jag kommer även att använda mig av Kriminalvårdens databas Krimnet för att söka information om isoleringsbrytande åtgärder.

Jag kommer att använda mig av tidigare forskning. Och kommer då att bruka såväl kriminologisk forskning som politisk forskning. Författare som jag kommer att bruka i detta avseende är följande; Norbet Elias & John L. Scotson "Etablerade och outsiders", Robert A. Dahl "Modern politisk analys", Michael Foucault "Övervakning och straff" Åsa Persson "De politiska partiernas rättspolitik", Henrik Tham "Från behandling till straffvärde", Robert Andersson "Kriminalpolitikens väsen" samt "Svensk kriminalpolitik", Jerzy Sarnecki "introduktion till kriminologi", Dag Victor "Politik och straffsystem – ett drama under utveckling", Nils Jareborg "Vilken sorts straffrätt vill vi ha?" samt "Straffrättens påföljdslära", och slutligen Ivar Strahl "Den svenska kriminalpolitiken". Alan Bryman "Samhällsvetenskapliga metoder". David Garland "The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society". Alison Lieblich & Ben Crewe "Prisons beyond the New Penology: The Shifting Moral Foundations of Prison Management".

Jag kommer att använda mig av följande debattartiklar då jag anser att de på ett bra vis speglar vilken typ av normer som man sänder ut till samhället. Jag kommer att använda tre artiklar varav en av dem kommer från Dagen och heter "Präster rasar mot långa tider i häktet" där man får läsa om vad präster från Andliga vården anser. Jag kommer även att använda mig av en annan artikel från samma tidning vid namn "Häktet vill motverka isolering", där man får en inblick i vad en kriminalvårdschef anser om häktetider. Jag kommer även att använda mig av en artikel i Svenska dagbladet "Så ska häktade slippa isolering" som berättat om en arbetsgrupp vars syfte varit att komma med förslag för att underlätta häktade som isoleras. "Röda korset vittnar om att många far illa i svenska häkten" en artikel om de besöksgrupper inom organisationen röda korset som vittnar om att många häktade i Sverige far illa av de långa häktetider som finns i dagsläget samt det faktum att en stor del, 70 %, av dessa åläggs restriktioner. "Inlåsta och isolerade", Om en man som häktats för skattebrott, satt med fulla restriktioner. Fick skadestånd då HD bedömde att mannen på grund av isolationen deprimerad och slutligen introvert. "Det som pågår i våra häkten kallar vi tortyr", om Artikel om hur det påverkar intagna att isoleras. De sägs bland annat att isoleringen kan leda till kognitiva svårigheter. Att de bland annat kan få minnesproblematik och att detta även kan leda till problem när de skall försvara sig i domstol. "Så arbetar häktet med psykisk ohälsa: "Många mår ju dåligt"", En artikel om vad det finns för hjälpmedel för de häktade ålagda restriktioner, så som präster, imam, sjukvården samt personalen som arbetar på häktet. "Svenska häkten orsakar självmord och falska erkännanden", Advokat som skrivit om att

isolationen från omvärlden succesivt bryter ner den intagne och att detta leder till både självmord och falska erkännanden i hopp om att släppas från häktesmiljön. Oavsett om det innefattar att hamna på anstalt så slipper den frihetsberövade i alla fall isolationen. "Psykisk tortyr på svenska häkten", artikel om att isolationen kan leda till falska erkännanden och att svenska häkten är extrema jämfört med andra länder. Berättar om att det endast finns screeninginstrument för närvarande för att motverka självskadehandlingar men att man i framtiden tror att det krävs ökad tillgång till psykolog och psykiatriker. "Ökad risk för psykisk ohälsa vid restriktioner", talar om i vilken utsträckning som häktade utvecklar psykisk ohälsa inom häktesmiljön, nämner att det är än svårare för de som är föräldrar och som inte får möjlighet att träffa eller prata med sina barn.

Jag har valt ut dessa nio artiklar då jag anser att de ger ett blandat och brett underlag då det representeras av präster, en av kriminalvårdschefen anser samt en som visar av åklagarmyndigheten gör för ansträngningar för att motverka isolering. Även vad Röda korset förmedlar, en advokat som skrivit en debattartikel etc. Detta är information från olika samhällsgrupper och det kan på så vis representera den samhälleliga normen som existerar. Jag har uteslutit en del artiklar då jag skall genomföra en kvalitativ textanalys och på så vis analysera ett fåtal artiklar mer genomgående, jag vill därför undvika ett för stort antal artiklar, dessutom finns det flertal artiklar som beskriver i princip samma sak, jag ville ha ett brett underlag med artiklar från olika synvinklar och samhällsgrupper.

På grund av etiska skäl kommer mina tre intervjupersoner att vara anonyma. Några av de frågor som jag ställde till dem är följande;

På vilket sätt arbetar kriminalvården för att bryta isoleringen av intagna?

Hur fungerar omvårdnadspaketet i praktiken?

Vem anser du bär ansvaret för att frihetsberövade resocialiseras och rehabiliteras under häktetiden?

Vilken typ av resurser har ni för närvarande för att bryta isoleringen?

Finns det en förhoppning inom personalen att hjälpa de intagna i större utsträckning än vad som är möjligt?

Anser du att säkerheten går före intagnas intressen av isoleringsbrytande åtgärder?

Anser du att ni får tillräckliga resurser för att kunna hjälpa de frihetsberövade?

7. Teorier

7.1 Foucault

I Foucaults Övervakning och straff kan man läsa om hur straffet har utvecklats och förändrats sedan 1600-talet. Tidigare fokuserade man på kroppsbestraffning och en form av vedergällning som brukade visas upp offentligt för medborgarna i samhället. Ur detta föddes så småningom en straffrättvisa under upplysningstiden. Detta inträffar samtidigt som staten får problem med att kontrollera folkets oro då dessa fått en form av sympati för brottslingarna. Istället ersattes alltså denna kroppsbestraffning med fängelse. Det hade funnits fångelser under mycket lång tid men det var först nu som fängelset utvecklades som en metod som skulle gälla för alla kriminella. Fångelserna slog igenom då man hade lärt sig (bland annat med hjälp av armén) i vilken utsträckning man kunde disciplinera människor. Denna moderna disciplinering byggde på att överordnade hade en mångdimensionell makt över de underordnade. Och att de endast kan bli disciplinerade av överordnade ifall de skiljs från omvärlden. Den underordnade får då lära sig att den endast får vara på bestämda platser. Att alla brottslingar skulle bli frihetberövade gav utrymme för kontrolltekniker. Så som Panoptikon, där allt i fängelset kontrolleras från en central punkt. Eller att man i nutida fångelser tvingar intagna att lämna urinprov för att på så vis kunna kontrollera huruvida de har otillåtna föremål i cellen eller inte. Fängelset blir även en instans som fungerar som avgränsare för brottslig verksamhet. I och med att fångelser påverkar synen på vad som är lagligt eller inte.

Michael Foucault menar att makt är något som uppstår i interaktion mellan människor. I Övervakning och straff- fångelsets födelse talar Foucault om hur makt kan disciplinera människor på en nivå där det inte längre är ett krav att utsätta individer för brutal kroppsbestraffning utan att det numera räcker med frihetberövande. Vidare hävdar Foucault att denna makt inte utövas av någon individ utan att den istället är en produkt av ojämnligheten i relationen mellan överordnad och underordnad.

Det som Foucaults teori visar på är att det har skett en samhällsutveckling som gått från ett hårdare straff som oftast innefattade kroppsbestraffning till ett straff som mer syftar till att utöva en kontroll på kriminella så att det på så vis avskräcks från att begå kriminella handlingar. I linje

med att samhällsutvecklingen gått i denna riktning har även kriminalpolitiken påverkats. Den ser inte likadan ut som den gjorde för femtio år sedan. Även den har gått över till ett mildare klimat.

7.2 Leibling & Crewe

Alison Liebling och Ben Crewe har genomfört en studie för att ta reda på hur utvecklingen inom fängelser och häkten har gått till och vart utvecklingen är på väg. De talar om så kallad managerialism som ska fungera som en ny typ av bestraffning. Här lägger man mest fokus på att vara kostnadseffektiv. De menar att man brukar andra tekniker och ett annat språkbruk för att normalisera frihetsberövade. Här fokuserar man på att riskfokusering och liknande. Där man ser de intagna som en enhet som skall kontrolleras istället för individer med en framtid. De skriver bland annat att fängelser ses som en plats för mänsklig förvaring eller till och med en fastighet för socialt avfall (Liebling & Crewe sid. 284) De menade att detta system skulle fungera som en form av säkerhet där man minimerar incidenter. De berättar även om hur anstaltsmiljön såg ut i England under 1970 – 90- talet. Där mentalt sjuka individer inte fick den vård som de behövde och där självmord, gisslandrama och flyktförsök var vardagsmat. De menar att brutalitet mot de intagna inte var en ovanlighet och att det fanns en underliggande matchokultur mellan officerare på anstalten, vanligt var även inslag av rasism (Liebling & Crewe sid.285). De hävdar även att fängelsemiljön har gått från individualprevention till riskanalyser. De menar att det delvis handlar om ekonomiska resurser, så som att det försämrades under 2008 på grund av finanskrisen men att det även handlar om en brist på motivation och vilja. (Liebling & Crewe sid. 292).

7.3 Garland

David Garland talar i sin bok *Culture of Control* om hur ekonomiska, sociala samt politiska krafter har skapat den brottskultur som finns i dagens samhälle. Han menar på att man har gått ifrån ett så kallat rehabiliteringstänk de senaste åren samt att man återgått till en kriminalpolitik som syftar till verdegällning. Även det faktum att man är mer rädd för brottslighet och ser det som ett socialt problem och numera kräver den vanliga medborgaren skydd ifrån detta (Garland

2001). Garland talar även om det faktum att brottskontroll numera inte ligger hos experter utan att det har blivit en del av politiken och alltså bedrivs av politiker som saknar tillräcklig kunskap och erfarenhet inom området. Garland menar att dessa saker tillsammans bildar dagens kriminalpolitik.

8. Resultat

8.1 Restriktioner kollusionsfara

Att bli häktad på grund av risk för kollusionsfara, innebär att det finns en risk att den misstänkte förstör eller undanröjer bevis som på så vis hindrar polisen från att uppnå en korrekt utredning. Det innebär också den misstänkte inte har någon möjlighet att påverka vittnen eller brottsoffer i den aktuella utredningen, detta är särskilt viktigt vid tillexempel kvinnofridsbrott, där möjligheten att påverka är stor då det vanligtvis rör sig om muntlig bevisning. Ett fall där det förekommer skriftlig bevisning är generellt svårare att påverka. Desto allvarligare brott desto större är också risken för kollusion. Vid organiserad brottslighet, rörande exempelvis narkotika, där det finns många inblandade och den finansiella vinningen är stor finns det mycket att vinna på att påverka vittnen och bevis. Ifall det föreligger risk att den misstänkte kan ändra bevismaterial i ett mål är detta utgångsläget för kollusionfara.

Faran består så länge den misstänkta har möjlighet att påverka, ett erkännande innebär ofta att kollusionsfaran försvinner. Dock finns det tillfällen där ett erkännande i förundersökningen kan dras tillbaka och det krävs det att erkännandet stämmer överens med övrig bevisning. Kollusionsfaran är i regel störst i början av en utredning, då bevisningen blir säkrad desto längre man kommit med förundersökningen och då fler vittnen hunnit höras. I fall som inbegriper organiserad brottslighet tillexempel med mc-gäng, är dock ett undantag då dessa ofta är väldigt våldsbenägna och risken för kollusion finns kvar tills målet är avslutat (Lindberg 2009 sid. 188-191).

8.2 Recidivfara

Recidivfara syftar till det faktum att det föreligger risk att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet. Det är den vanligaste grunden för häktning och används som ett försök att bryta pågående seriebrottslighet. Det grundar sig på tidigare domar och är också till för att skydda samhället, ifall brottet medför fara för annans liv, hälsa och egendom. Det ska finnas en risk att nya brott begås innan den misstänkte dömts för det nuvarande brottet, och det kan vara brott som misshandel i nära relation eller villainbrott även om den misstänkte inte är dömd sedan tidigare (Lindberg 2009 sid. 191).

8.3 Flyktfara

Häktning på grund av flyktfara har flera orsaker, så som säkring av bevis genom att personen är tillgänglig samt att säkra lagföring och verkställighet. Risken för ett långt straffpåföljd ökar i regel risken för flykt. Flyktfara används sällan som häktningsgrund och när det används är det oftast i kombination med en annan häktningsgrund som nämnts ovan. Personer med utländsk bakgrund som saknar förankring i det svenska samhället och de som saknar social förankring som jobb, bostad och arbete anses vara mer flyktbenägna. Vid bedömningen går man även efter om den misstänkta har kontakter utomlands eller finansiella medel att hålla sig undan (Lindberg 2009 sid. 185-187).

8.4 Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen innebär att det ska bedömmas om fortsatt frihetsberövning genom häktning, är en alltför ingripande åtgärd i förhållande till brottet. Desto allvarligare brott desto större är risken för fortsatt häktning. Principen innefattar att häktningen skall vara i proportion till brottet som begåtts så att individer har rättssäkerhet trots att de begått kriminella/ avvikande handlingar.

Regeln är tillämpningsbar under hela förfarandet men ju längre frihetsberövandet varar desto avgörande roll får principen. Principen är lagfäst i 24 kap 1§ 3 st RB och ska alltid bedömmas utifrån omständigheterna i det aktuella fallet. Finns det en risk att den frihetsberövade skulle undandra sig straffet, till exempel om det är en individ utan anknytning till Sverige som nämnts

tidigare finns det större risk för att frihetsberövandet pågår under en längre tid för att på så vis undvika att individen avviker (Lindberg 2009 sid. 26)

8.5 Gemensamhet

I häkteslagen (2010:611 2 kap. 5§) står det att en intagen ska ha rätt att vistas dagtid tillsammans med andra intagna, om det inte på grund av säkerhetsskäl är av yttersta nödvändighet att hålla den intagne avskild från andra intagna (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

De häktade ålagda restriktioner sitter i normalfall avskilda från de övriga intagna för att inte ha någon möjlighet att kunna påverka sitt brottsärende. Då består deras mänskliga kontakt nästan uteslutande av häktespersonal, dess offentliga försvarare och präster. Det finns dock möjlighet till samsittning med andra häktade med restriktioner om detta inte anses kunna påverka fallet. För att en intagen skall få möjlighet att samsitta med en annan intagen eller inte fattar åklagaren beslut om, och då skall vissa kriterier uppfyllas, de intagna får bland annat inte vara misstänkta för liknande brott. Restriktioner avseende gemensam vistelse är bland de restriktioner som används mest. Andelen intagna ålagda med gemensamhetsrestriktioner låg vid en mätning 2010-07-01 på 45 % (kriminalvården.se).

8.6 Tillgång till massmedia

Enligt SFS 2010:611 2 kap. 9§ ska en intagen ges möjlighet att på passande vis kunna följa vad som sker i omvärlden under tiden som denne sitter frihetsberövad. Blir man däremot ålagd restriktioner på begäran av åklagaren enligt häkteslagen 2010:611 6 kap. 2§ kan inskränkningar göras på dessa möjligheter. Man kan bland annat berövas tillgång till tv och tidningar, detta görs oftast i fall som är mycket uppmärksammade i media och omnämns aktivt både i tidningar och på lokala nyheter. Detta kan ge den intagne tillgång till information som kan påverka utredningen och därför kan åklagaren kräva att den intagne fräntas dessa möjligheter. Det är möjligt med partiella restriktioner gällande detta, så att den intagne bara fräntas tillgång till nyhetssändningar men däremot har möjlighet att se exempelvis nöjesprogram. Detta tenderar

dock att vara svårt för häktespersonal/ anstaltspersonal att erbjuda (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

8.7 Brev och andra försändelser

Intagna har rätt att utan föregående granskning ta emot eller sända brev från advokat, en svensk myndighet och vissa internationella organisationer. Andra brev får granskas om det behövs av säkerhetsskäl eller för undersökning om det innehåller något otillåtet. Granskningen får inte vara mer ingripande än vad som behövs för dess syfte, alltså ska även här proportionalitetsprincipen användas (SOU 2006:17 sid. 57).

Häktade ålagda med restriktioners främsta sätt att komma i kontakt med omvärlden sker via brev. För att få skicka och ta emot brev måste den intagne skriva på ett medgivande om att posten får granskas av åklagare innan den sänds (SOU 2006:17 sid 110). Skriver han inte på ett postgranskningsmedgivande får posten inte öppnas och ska överlämnas först när denne försatts på fri fot (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

8.8 Besök

I de allmänna råden för kriminalvården (kvfs 2007:1 4 kap. 6§) står det att man ska arbeta aktivt med att ge möjlighet för häktade med restriktioner att ta emot besök. Det finns ett urval av organisationer som ägnar sig åt att besöka häktade med restriktioner för att på så vis bryta isoleringen. Det finns också möjlighet till restriktionssamsittning för intagna i de fall deras frihetsberövande inte har liknande grund. En häktad har alltid rätt att träffa sin offentlige försvarare i enrum i enlighet med 21 kap. 9§ RB.

8.9 Telefonsamtal

I SFS 2010:611 3 kap 4:e och 5§ står det att intagna får ha kontakt med omvärlden i den mån det lämpligen kan genomföras. Samtal får avlyssnas av polis ifall det ses som nödvändigt med hänsyn till säkerheten, detta skall den intagne och dess besökare informeras om i förväg (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13). Ett samtal kan också vägras om säkerheten inte kan upprätthållas genom avlyssning. Ett telefonsamtal mellan den intagne och dess offentliga försvarare får däremot inte under några omständigheter avlyssnas. Vid samtal med omvärlden är det bara kriminalvårdens utrustning som får användas, mobiltelefoner och annan liknande utrustning är förbjuden.

8.10 Vistelse utanför förvaringslokal

När det inte finns hinder på grund av säkerhetsskäl så får den intagne vistas utanför förvaringslokalen om det finns särskilt ömmande skäl. Till exempel gå på begravning för en närstående. Har den intagne restriktioner ska medgivande hämtas från åklagare eller förundersökningsledaren (SFS 2010:611 2 kap. 13§).

När permission beviljas eller inte bedöms från fall till fall, det ska inte finnas någon risk att situationen missbrukas (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13). En häktad på permission ska alltid bevakas och om den häktade är ålagd restriktioner gäller dessa även utanför häktets lokaler.

Vid de tillfällen den häktade behöver vistas på sjukhus gäller restriktioner även här och den häktade ska stå under konstant bevakning av häktes eller bevakningspersonal (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

9. Isoleringsbrytande åtgärder

År 2010 sattes mål upp för att öka tiden i gemensamhet samt ett aktivt arbete med isoleringsbrytande åtgärder inom häktesverksamheten. Målen som avsåg restriktionsavdelningar var minst två timmars gemensamhet per dygn. Den förväntade effekten var att häktesverksamheten skulle bedrivas på ett humant sätt genom att på så vis bryta isoleringen för

de intagna. Antal häkten som uppfyllde kraven för isoleringsbrytande åtgärder var totalt 20 %, av de avdelningar som räknas till restriktionsavdelningar uppfyllde endast 10 % kraven vid den senaste mätningen. Ända sedan målen sattes upp har de varit svåra att uppnå. Dock bör man vara medveten om att samsittning i cellen inte räknas som gemensamhet. Det är svårt att bryta isoleringen för intagna ålagda med restriktioner då de inte får lov att vistas med andra intagna (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13). Kriminalvården har under 2010 deltagit i en arbetsgrupp som varit ledd av Åklagarmyndigheten som har ansvar för frågor gällande långa häktestider och restriktioner. Fokus har från kriminalvårdens sida legat på att underlätta intagnas situation under häktestiden, då kriminalvården endast har möjlighet att påverka miljön och inte långa häktestider eller restriktioner. Tiden i gemensamhet går i enlighet med häkteslagen och mäts därefter. Alltså att den häktade erbjuds möjligheten att vistas med andra intagna under dagtid samt promenad (häktade utan restriktioner). I de mål som Kriminalvården satt upp för häktade ålagda med restriktioner mäts detta i tid utanför bostadsrummet samt promenadtid. Det finns dock även andra åtgärder för att bryta isoleringen, så som aktiviteter med personal, uppsökarverksamhet, besök av präster och imamer och liknande (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13). Det görs inga mätningar i dagsläget över dess omfattning. I Sverige idag finns ingen lag över hur länge en individ får lov att vara frihetberövad. Det är istället upp till tingsrätten att varannan vecka besluta om huruvida en individ skall omhäktas eller försättas på fri fot (Anonym - koordinator på häkte: telefonintervju 2014-04-11) (Krimnet 2013) (Eriksson DT) (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte : telefonintervju 2014-05-13).

För intagna på häkte erbjuds även andra typer av sysselsättningsmöjligheter, så som städning, tvätt vikning, förpacknings- och monteringsarbete samt möjligheten att delta i kurser. Ibland kan intagna med restriktioner få möjlighet att genomföra arbete i cellen. Dock har antalet betalda sysselsättningar minskat med 11 % sedan 2012 och med 21 % sedan 2011. Detta gäller för restriktionare såväl som häktade utan restriktioner. Detta uttryckt i timmar visar en minskning på 52 000 timmar. Räknar man ut snittet är varje häktad sysselsatt mindre än en timme beräknat per dygn. Detta beror bland annat på ökat säkerhetskrav inom häktesverksamheten som leder till att Kriminalvården tvingas att tacka nej till fler arbeten än tidigare (Krimnet 2013) (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13). Ett

förslag har tagits fram 2013 av en arbetsgrupp som haft i uppgift att försöka komma med förslag för att minska antalet häktade ålagda med restriktioner samt att minska de långa häktetiderna som råder för närvarande. En rapport har skickats till Åklagarmyndigheten i februari 2014 med bland annat förslag på att alla intagna ska kunna ges laglig rätt till två timmars mänsklig kontakt per dygn. Svaret från Åklagarmyndigheten blev att det år 2014 skulle genomföras en kartläggning av omfattningen av isoleringsbrytande åtgärder för restriktioner för att på så vis få en bild av hur mycket resurser det kommer att krävas för att åtgärda den nuvarande isoleringen. Man har senare sagt att under 2014 - 2016 skall man arbeta aktivt för att bryta isoleringen av unga häktade. Detta för att minska skadeverkningarna av frihetsberövandet (Anonym - koordinator och klienthandläggare på häkte: telefonintervju 2014-04-11) (Krimnet 2013) (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

9.1 Nav

Inom kriminalvården finns det möjlighet för de frihetsberövade att få träffa representanter för religiösa samfund, så som präster och imamer. Detta räknas som en isoleringsbrytande åtgärd då de intagna får möjlighet att tala med någon annan än personal på häktet. De får möjlighet att berätta om sin situation och ha någon som lyssnar (Lundgren 2013). Man kan även få möjlighet att träffa individer från andra frivilligorganisationer så som Röda korset och liknande som har olika besöksgrupper som bland annat besöker häkten och anstalter i Sverige (Redcross 2014) (Eriksson DT).

9.2 Samsittning

Man kan även ge frihetsberövade med restriktioner inom häktesverksamheten möjlighet att få samsitta. Detta innebär att man låter två intagna ålagda med restriktioner umgås i samma cell under dagarna samt möjlighet att få gå på promenad tillsammans. Detta för att undvika isolering av en individ 23 timmar om dygnet, som annars är fallet för en restriktionare. Det är dock inte häktet som beslutar ifall två individer skall ha tillåtelse att samsitta eller inte. Det skickas en

förfrågan om detta till åklagaren som sedan har i uppgift att besluta ifall detta skall tillåtas eller inte. (Redcross 2014) (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13)

9.3 Programvårdare

På ungdomsavdelningen på ett häkte har man genomfört åtgärder för att bryta de ungas isolering. Man har tillsatt tjänster där två medarbetare per dag (en på helger) har som uppgift att aktivera de intagna som räknas till gruppen ungdomar, för att på så vis bryta deras isolering. Detta kan vara genom att ta med dem ut i dagrummet och spela pingis eller något så enkelt som att sitta med dem och prata eller spela kort inne i cellen. Detta är ett sätt att ge ungdomarna mänsklig kontakt och undvika att de sitter helt slutna från omvärlden (Anonym - koordinator och klienthandläggare på häkte: telefonintervju 2014-04-11) (Anonym – programvårdare på restriktionsungdomsavdelning på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

9.4 Uppsökare

Inom häktesverksamheten har man även så kallade uppsökare. Uppsökarens uppgift är att ta kontakt med alla intagna med svenskt personnummer och diskutera huruvida den intagne har alkohol eller narkotikaproblem samt erbjuda hjälp ifall så är fallet. Detta ger de intagna möjlighet att tala med "civilklädda" som ger en annan form av mänsklig kontakt än vad vårdarna gör (Anonym - koordinator och klienthandläggare på häkte: telefonintervju 2014-04-11) (Krimnet 2014)

9.5 Omvårdnadspaketet

Omvårdnadspaketet har som syfte att finnas som stöd för kriminalvårdare och intagna i den dagliga verksamheten. Paketet skall fungera som ett verktyg innehållande krav som kan reducera

ångest, hjälpa till vid psykisk ohälsa samt erbjuda en form av sysselsättning. Verktögen skall vara lätthanterliga och kunna anpassas utifrån individ och situation. Det innehåller allmänna övningar som inte har koppling till Kriminalvården och skall ses som ett hjälpmedel snarare än tvingande. Syftet är att underlätta arbetet för personalen samt de häktades isolering (Anonym - koordinator och klienthandläggare på häkte: telefonintervju 2014-04-11). Det finns dessvärre många som påverkas väldigt negativt av häktetiden samt den isolation som många utsätts för, detta tenderar i vissa fall att leda till depression och liknande, vissa kan även bli introverta (Tiwe Magasinetneo). Olika verktyg som finns med i omvårdnadspaketet är följande;

* Yoga och andningsövningar

* Avslappningsövningar och dagbok

* Mindfulness och problemlösning samt träning

(Anonym - koordinator på häkte: telefonintervju 2014-04-11).

10. Debattartiklar

Till grund för arbetet har debattartiklar analyserats med hjälp av kvalitativ textanalys. Denna textanalys har varit uppbyggd på så vis att följande begrepp, isolation, tortyr, säkerhet, psykiska problem, behandling, rehabilitering och resocialisering. Gemensamt för de artiklar som använts i studien har varit att alla ställt sig kritiska till att frihetsberövade i Sverige har så pass liten tillgång till mänsklig kontakt och sitter isolerade större delen av tiden (Eriksson - DT). Att de endast är berättigade en timmes promenad och att detta ses som en form av isoleringsbrytande åtgärd, då promenadgårdarna oftast utgörs av rum som är i stort sett likadana som cellerna bortsett från att de är ute i friska luften, har upprört många. Dock har samma artiklar återkommande svarat på varför detta problem kvarstår trots kritik från JO, tyrtyrkommittén och liknande. Detta beror alltså på att kriminalvården är skyldiga att upprätthålla säkerheten. På häktet i Huddinge slogs en ung kvinna ihjäl av en intagen uppe på promenadgårdarna på grund av att man gjort en missbedömning (Sharro - 2011).

10. Tortyrkommitténs klagomål

Sverige har fått återkommande kritik av både Europarådets tortyrkommitté samt FN:s tortyrkommitté. Då de anser att häktesverksamheten kan anses bedrivas på ett omänskligt och förnedrande vis. Denna kritik har främst gällt vid frihetsberövandet av barn. Enligt artikel 37 i FN:s barnkonvention står det att inget barn får lov att utsättas för tortyr, annan grym behandling samt bestraffning eller dödsstraff. Frihetsberövande av barn ska även ske som en absolut sista utväg och skall ske skyndsamt. Under 2013 genomfördes en rapport av Barnombudsmannen som då besökte tretton häkten och arrester i Sverige. I rapporten fastslår Barnombudsmannen att Sverige frekvent bryter mot artikel 37. Och att Sverige genom detta utsätter frihetsberövade barn för tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling. Isoleringen som barn på häkten i Sverige utsätts för anses alltså kunna likställas med tortyr (Barnombudsmannen 2013) (Kriminalvården 2011) (Silventoinen 2013). Sverige är alltså som medlemsstat i FN skyldiga att följa FN:s konventioner och i det här fallet barnkonventionen. Sverige har med andra ord gått med på att följa detta och håller med om att det är fel att tortera barn. Dock sker ändå en pågående tortyr i arrester och häkten runt om i Sverige då man aktivt frihetsberövar barn och isolerar dem från omvärlden och mänsklig kontakt. Ett inhumant sätt då barnen även sitter häktade under längre tid och även kan åläggas restriktioner. Av Barnombudsmannens rapport framkommer även att det inte förs någon form av statistik på hur länge barn under 18 år sitter häktade samt i vilken utstäckning barn under 18 blir frihetsberövade, trots att detta är ett krav av FN:s barnrättskommitté, vars syfte är att se ifall barnkonventionen följs av medlemsländerna. På begäran av Barnombudsmannen togs det dock fram statistik över detta som visade att 3052 barn arresterades år 2011 (Barnombudsmannen 2013) (Kriminalvården 2011) (Silventoinen 2013).

Barnombudsmannen har även krävt att frihetsberövandet av barn inte får överskrida en månad för att på så vis få ärendet att skötas mer skyndsamt. Detta har även FN:s barnrättskommitté begärt. Dock har Sverige valt att inte genomföra detta ännu eller implementera det i sin lagstiftning. Frihetsberövandet av barn ökar även i Sverige idag, i slutet av 1990 talet var det 41 barn som frihetsberövades jämfört med 2012 då siffran stigit till 123 barn. Ett problem som leder till långa häktestider är belastningen hos SKL då man måste invänta resultat från dem. En annan orsak till att häktestiderna förlängs är att den misstänkte inte är bunden av vad denne säger i polisförhör. Vilket leder till att detta inte räcker som bevisning i rätten (Lundgren 2013). Ett

annat problem som uppstår som även påverkar rättegången är att graden av isolation kan påverka människor att ge falska erkännanden för att på så vis slippa isolationen och häktesmiljön (Sandin 2011) (Silventoinen 2013).

Det finns även många som håller med om att det är en inhuman behandling och ett förtryck mot de mänskliga rättigheterna att behandla intagna på det vis man gör i Sverige idag. I en artikel i Dagen berättar en präst som arbetar inom den andliga vården på Kronobergshäktet att han anser att restriktioner används slentrianmässigt. Och att han anser att man borde väga de mänskliga rättigheterna mot restriktioners nödvändighet, där han anser att mänskliga rättigheter borde väga tyngre. De finns även riksdagspartier som håller med om detta. Bland annat Kristdemokraterna, Centerpartiet och Sverigedemokraterna kan tänka sig att se över häktestiderna när det kommer till ungdomar. Andra partier understryker dock att minderåriga begår allt grövre brott som tar längre tid att utreda, och då är det en omöjlighet att förkorta häktestiderna (Lundgren 2013).

I intervjuerna med mina intervjupersoner ställde jag frågor angående isoleringsbrytande åtgärder för att på så vis kunna få ett svar på min ena frågeställning. Jag fick svar så som att det inte är häktespersonalen som avgör om huruvida en individ skall få tillåtelse att samsitta med en annan häktad utan att detta är ett beslut som fattas av åklagaren och alltså inte ligger i deras händer. Intervjupersonerna sa även att det inte lades tillräckliga resurser för att kunna göra någon större skillnad. Att man på just detta häkte hade särskild personal avsatt för att aktivera de intagna som är under 21 år. Men att detta inte räcker till för att bryta isoleringen av alla de ungdomar som häktas. Intervjupersonerna var medvetna om den kritik som kommit från Barnombudsmannen men uppgav att det är en utopi att alla intagna skall ha någon form av isoleringsbrytande åtgärd två timmar om dagen, resurserna räcker helt enkelt inte till. Dock påtalade en av intervjupersonen det så kallade omvårdnadspaketet som syftar till att hjälpa häktade och att man här bland annat kan få hjälp med att lära sig att utföra yoga. Detta skall fungera som stresslättnad och avslappnande för den intagne då de häktade ofta är psykiskt stressade på grund av isoleringen och bristen på kontakt med omvärlden (Björn 2011).

Sverige har även ingått i flera internationella överenskommelser med bland annat FN:s tortyrkonvention som har till uppgift att motverka omänsklig behandling av individer som är frihetsberövade. Sverige får återkommande kritik av tortyrkonventionen i och med att andelen

häktade som ålagts restriktioner ligger på 65 % av de som ännu inte blivit dömda i tingsrätten (SOU 2006:17 sid 125).

Sverige har fått kritik av europeiska tortyrkonventionen på grund av att vi ålägger intagna med restriktioner i stor utsträckning. Detta anses ha skadliga inverkan på de intagnas mentala hälsa. CPT besökte Sverige senast 2009 och påpekar då att inga ändringar har gjorts sedan deras senaste besök 2003 för att försöka påverka att intagna med långa häktetider beläggs med restriktioner (CPT 2009).

Gemensamhetsrestriktioner är en stor grund till de återkommande klagomålen som CPT haft vid sina besök då det anses som en hög siffra i jämförande med andra nordiska länder. Tiderna som intagna sitter med gemensamhets restriktioner varierar dock kraftigt (CPT 2009).

11. Kriminalpolitik, synen på avvikande beteende

Den tidigare forskningen har alltid visat på en skillnad mellan Socialdemokraternas och Moderaternas kriminalpolitik. Dock kan man se att dessa skillnader har minskat med tiden. Socialdemokraterna har närmast sig Moderaternas kriminalpolitik på så vis att de numera förespråkar en mer offensiv linje som varit Moderaternas kännetecken under 90-talet. Under 2000-talet har man kunnat se att Moderaterna representerar en kriminalpolitik med fokus på direkt allmänprevention, som innebär att de negativa konsekvenserna som straffet innebär skall fungera som avskräckande (Sarnecki 2003 sid. 362) och indirekt allmänprevention som innebär att lagstiftningen skall fungera som moraliserande. Och ses som en socialiseringsprocess (Jareborg 2010 sid. 75). En ensidigt indirekt allmänpreventiv lagstiftning är exempelvis förbud att aga barn, som tillkom vid sidan av misshandelsbrott och saknar straffbestämmelser (Sarnecki 2003 sid. 362). Moderaterna förespråkar även vedergällning, det vill säga att syftet är att hämnas. Gärningsmannen utsätts för ett obehag som på så vis ger brottsoffret upprättelse. Det har förespråkats av bland annat filosoferna Immanuel Kant och Friedrich Hegel som menar att det

handlar om att skipa rättvisa genom att återställa en moralisk jämvikt som rubbats av den brottsliga gärningen. Jämnvikten återsätts med hjälp av straffet. (Strahl 1970 sid. 27). Moderaterna har även med vissa inslag av behandlingsideologi som innebär att reaktionen på brottet ska leda till att individen som begått brott ska förändras som person eller att denne får en förändrad situation i övrigt som gör att han avhålls från brottslig verksamhet (Sarnecki 2003 sid. 378).

Socialdemokraterna å andra sidan representerar en påföljdsideologi. Även dem med inslag av behandlingsideologi och i viss utsträckning vedergällning samt den gällande straffvärdesprincipen. Hur de båda partierna väljer att se på kriminella skiljer sig dock, Moderaterna menar att människan är en rationell tänkare och kan kännas igen i Rational Choice teorin medan Socialdemokraterna anser att man måste se på omständigheterna för att kunna förklara brottsliga handlingar. Man menar att kriminalpolitiken har blivit mer och mer politiserad sedan 1970-talet. Tidigare var det experter som skötte utformningen av kriminalpolitik men detta har numera ersatts av politiker (Garland 2011). Och de två största partierna i Sverige, Socialdemokraterna och Moderaterna förespråkar båda en med offensiv kriminalpolitik (Victor 1995 sid. 61). Även Robert Andersson, doktor i kriminologi har kritiserat utvecklingen inom kriminalpolitik. Andersson menar att den tidigare dominerats av individualprevention som numera ersatts av populism (Andersson 2009 och 2002).

11.1 Moderaternas kriminalpolitiska historik

Inom Moderaterna har det skett en förändring inom kriminalpolitiken från 1970-talet fram till idag. De förespråkade under 1970-talet en hårdare kriminalpolitik och ansåg att straffsätserna var på tok för låga och att man gav domstolarna för stort utrymme att döma till den nedre delen av straffskalorna (Tham 1999 sid. 111). Under 1990-talet började partiet lägga mer fokus på straffet, och betonade vikten av lag och ordning i samhället (Victor 1995 sid. 61-62). Moderaterna har även en särskild rubrik i sitt handlingsprogram som berör kriminalpolitiken, detta heter "nolltolerans mot brott". Det nämns alltså inte ens någon form av vård utan all fokus ligger på straffet. Längre fram i handlingsprogrammet klargörs det att skälen för straff är två saker, "upprättelse till brottens offer" samt "brott ska inte löna sig" (s. 46). Dock finns det viss fokus på vård när det rör sig om ungdomar som begår kriminella handlingar. Här fokuserar Moderaterna

mer på omständigheterna än på människan som rationell varelse (s. 20). Detta kan relateras till studien ”Prisoners beyond the New Penology”, alltså att man går mer och mer ifrån rehabilitering och behandlingsideologi. Att man istället lägger fokus på att minimera risker och incidenter på häkten. Att de ses utifrån en förvaringsaspekt som skyddar medborgarna i samhället från de som inte kan följa lagen (Liebling & Crewe sid. 285).

11.2 Socialdemokraternas kriminalpolitiska historik

Socialdemokraterna saknade i princip kriminalpolitik fram till 1960-talet (Tham 1999 sid. 98). Detta ändrades dock mellan 60- och 70-talet då man antog som mål att minska antalet frihetberövade (Ibid sid. 98). Detta upphörde dock under 1980-talet då de i likhet med Moderaterna la fokus på lag och ordning (Victor 1995 sid. 62). Man ville bland annat införa hårdare straff för ekobrott (Victor 1995 sid. 61). Och när de 1994 fick makten betonade dem straff och kontroll. Göran Persson har vid ett tillfälle 1998 sagt att alla brott skall bekämpas (Tham 1999 sid.100).

Robert Andersson doktor i kriminologi menar att kriminalpolitiken kan ses som motsägelsefull. För å ena sidan så ser man ett ökat fångantal och även längre strafftider för de misstänkta. Å andra sidan tas fler icke-repressiva åtgärder i bruk. Detta anser Andersson att man kan se i bland annat medlingsverksamheten i Sverige. Kriminellt beteende har även börjat ses som onda eller sjuka handlingar av individer mot andra individer då man numera har en starkare fokus på brottsoffren och det faktum att vi är rationellt tänkande varelser och att våra liv formas av de val vi gör. Andersson nämner vidare att välfärdsstaten och dess kriminalpolitik har hög fokus på kriminalvården, alltså just att man skall vårda, detta görs genom individualprevention och behandlingstänkande, dock kan man se att detta mer och mer ersätts av en kriminalpolitik med risk, styrning och kontroll i fokus. Under 1900-talet hade man avvikaren i fokus men numera fokuserar man mer på en kriminalpolitik som anser att målet är en laglydig allmänhet. Man kan se att kontroll ersatt socialisering och att riskanalyser tillsätts istället för rehabilitering. Man utgår alltså mer ifrån att skydda den laglydige i samhället än att försöka resocialisera och rehabilitera avvikaren (Andersson 2009 och 2002) (Garland 2011) (Liebling & Crewe).

Socialdemokraterna kallar inte kriminalpolitik för just kriminalpolitik i sitt partiprogram, istället har ordets ersatts med trygghetsprogram och denna anses vara en del av välfärdspolitiken. Socialdemokraterna vill bekämpa orsakerna till brottlighet som de anses bygga på sociala klyftor och vilken miljö individer växer upp i (s. 26) Det faktum att de anser att de finns omständigheter som driver individer att begå brottsliga handlingar tyder på att de tror på individualprevention, det vill säga att människor anses vara goda men att kringliggande omständigheter så som en dålig uppväxt kan leda till ett avvikande beteende (Jareborg 2003 sid. 86). De som förespråkar individualprevention tenderar också att tro på rehabilitering. Kriminalpolitik har dock aldrig varit en hjärtefråga för Socialdemokraterna och de har länge saknat ett sammanhållet rättspolitisk program (Persson 2004 sid. 44). Socialdemokraterna har i sitt partiprogram en del offensivt kriminalpolitiska tankar. Alltså att de vill skydda medborgarna från en stat som utövar maktmissbruk (Jareborg 1995 sid. 26). Dock har de endast visat på en offensiv kriminalpolitik under -80 och -90 talet och alltså lagt fokus på straff och kontroll (Tham 1999 sid. 98). Detta kan förklaras med att kriminalpolitiken blir mer av en socialpolitik, man vinner inte röster på en defensiv kriminalpolitik, väljarna vill se handlingskraftighet (Tham 1995 sid. 89). Tidigare la socialdemokraterna med fokus på trygghet och behandling. Detta var en del av välfärdsstaten och dess politik (Garland 2011). Det vi kan se i dagens samhälle är dock att vi går mer och mer ifrån denna välfärdsstat och i takt med detta har man inte längre en tro på det sociala. Man har med andra ord inte en tro på rehabilitering och vård. Det handlar givetvis delvis om en fråga om resurser, men om det samhälleliga normerna förändras i takt med avvecklingen av välfärdsstaten kommer inte politiker lägga resurser och satsningar på kriminalvården och liknande organ då de inte ses som viktiga, man har mist tron på att de sociala fungerar (Garland 2001).

13. Analys

Under tiden som jag har arbetat med denna undersökning har jag med hjälp av kvalitativ textanalys av juridiska källor, debattartiklar, statliga rapporter, tidigare forskning och en intervju kommit närmare svaret på mina två frågeställningar, det vill säga;

"Arbetar kriminalvården aktivt med isoleringsbrytande åtgärder för frihetberövade under häktetiden?"

"Har kriminalpolitiken förändrats, vilka samhällseliga intressen och krafter ligger i så fall bakom denna förändring?"

Jag har bland annat kunnat se att kriminalvården inte arbetar aktivt med isoleringsbrytande åtgärder för intagna under häktetiden. Häkten i Sverige ses i dagsläget mer ur en förvaringsaspekt, vars syfte endast är att hålla de intagna hela, rena och levande fram tills rättegången inleds. Dock finns det ingen anledning att lägga ansvaret för detta hos häktespersonal, givetvis finns de olika tillmötesgående inom personalen och de som brinner för att underlätta för de intagna medan en del inte finner detta intressant eller som en del av arbetsbeskrivningen. Men bortsett från det kan man se att det bottnar i en fråga om brist på resurser (Garland 2001).

De finns dock ett problem, det faktum att man vill undvika att ha långa häktetider, att ålägga individer med restriktioner och att häkta barn går emot en del saker. Först och främst rättssäkerheten, utredningen måste kunna göras utan att en individ som är misstänkt för brottet lägger sig i utredningen. På så vis är enda sättet att vara säker på att detta inte sker att frihetsberöva individen, samt att tilldela denne restriktioner så att denne inte kan kontakta omvärlden.

Ett annat problem är att säkerheten på ett häkte går före de förhoppningar som finns om att inte isolera individer. Det är ofta av säkerhetsskäl som man inte kan bryta den intagnes isolation (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

Det faktum att man dessvärre måste häkta barn beror på att även barn begår brott, och att de begår allt grövre brott än tidigare vilket resulterar i att utredningen tar längre tid, samt att det finns ett större skäl för häktning om individen begått ett grövre brott (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

Ett annat problem är att SKL har en hög belastning, vilket leder till att om man väntar på svar från SKL kan man inte gå vidare med utredningen om den häktade måste fortsätta vara frihetsberövad fram tills man fått ett svar på det som skickats till SKL.

Att man även kan erkänna under förhör men att detta inte räcker i en domstol utan kan tas tillbaka är ytterligare skäl för att häktning förlängs. Då måste erkännandet stämma överens med

annan bevisning för att det ska gälla i en domstol. Individens är alltså aldrig bunden av sitt erkännande i polisförhör (Anonym – säkerhetssamordnare på häkte: telefonintervju 2014-05-13).

Nej man arbetar inte aktivt inom kriminalvården med isoleringsbrytande åtgärder för de intagna. Jag har funnit att det finns åtgärder till viss del för att bryta de intagnas isolering, särskilt de ungdomar/ barn som sitter frihetsberövade. Så som att de kan beviljas samsittning och på så vis får möjlighet att socialisera med en annan individ och få mänsklig kontakt från annat än vårdare och sin offentliga försvarare. Det finns även programverksamhet som riktar sig till att bryta isolationen av ungdomar. Där en del är omvårdnadspaketet, som syftar till att förenkla frihetsberövades situation. Dock är dessa åtgärder inte att räkna som aktiva försök eller ansträngningar från kriminalvårdens sida. Dock vill jag påpeka att ansvaret till större del ligger någon annan stans och det är på grund av detta som inte mycket görs för att förbättra situationen för frihetsberövade i Sveriges häkten. Man tenderar att bolla runt ansvarsfrågan mellan kriminalvård och åkalagarkammare istället för att ta itu med de aktuella problemen.

Det finns många anledningar till att problemen inte löses trots att frågan väckts flera gånger och då Sverige får återkommande kritik från både tortyrkommittén samt JO. Delvis saknas det resurser för att uppfylla krav så som att alla skall aktiveras och få någon form av isoleringsbrytande åtgärd två timmar per dag. Delvis finns det fortfarande skäl för att häkta de individer som häktas. Det hörs röster som påtalar att tingsrätten beslutar om att frihetsberöva barn och ungdomar slentrianmässigt men samtidigt måste man vara medveten om det faktum att ungdomar och barn i dagens samhälle begår allt grövre brott. Vilket är grund för häktning. Och ju grövre brott som begåtts desto längre tid tar det att utreda fallet.

För att svara på min andra frågeställning angående kriminalpolitiken har jag kommit fram till följande. Jag har funnit att ett av de största partierna i Sverige idag, Moderaterna, förespråkar en kriminalpolitik som anses vara offensiv. Det vill säga att de tror på vedergällning samt direkt och indirekt allmänprevention. De har några inslag av behandlingsideologi i sitt partiprogram men främst anser de att lagen skall vara normaliserande och att straffet skall fungera som avskräckande. Även Socialdemokraterna är för vedergällning, men med inslag av behandlingsideologi. Det som främst skiljer de två politiska partierna åt är deras syn på den avvikande/ kriminella individen. Moderaterna anser att alla människor är rationella tänkare och att de alltså kan väga för och nackdelar emot vartannat innan de begår en brottslig handling, och

att man på så vis alltid har ett val. Socialdemokraterna å andra sidan anser att man måste räkna med andra saker så som omständigheter och uppväxt. Tidigare inom Moderaterna hade man en hårdare kriminalpolitik där man la mer fokus på straffet än idag, man ville ha högre straffsatser och hårdare straff för de som begick brottsliga handlingar. Socialdemokraterna har utvecklats från att knappt ha någon kriminalpolitik till att först vilja minska antalet fångar på våra anstalter till det minimala. Men sedan har även deras politik följt samma spår som Moderaternas och började lägga mer vikt vid makt och kontroll.

Det som man kan se är att de båda partierna saknar ett ordentligt behandligstänk. De anser att individer som begår brottsliga handlingar gör detta av ett fritt val. De väljer att bortse från att det kan finnas bakomliggande orsaker eller andra omständigheter som driver en individ till att begå brottsliga handlingar. De menar på att man som rationell tänkare alltid har ett val, att avstå från kriminella handlingar eller att välja att begå dem. De tror inte på att man kan behandla och hjälpa de individer som begår brott. Detta sänder ut signaler till samhället. Ifall våra politiska partier har dessa åsikter om människor som begår avvikande/ kriminella handlingar finns det en risk att dessa åsikter sprids till resterande samhälle. Att man börjar tro att det är normalt och rätt att ha dessa åsikter. Det sker en form av växelverkan där de rättsliga normerna och de samhälleliga normerna påverkar varandra.

Det är svårt att se vart kriminalpolitiken är på väg och var vi kommer hamna. För till viss del har det förbättrats sedan 70-talet. Man förespråkar inte längre en lika hård kriminalpolitik. Men samtidigt finns det inte någon fokus på behandling eller individualprevention heller. Det blir på något vis så att man vill skydda de laglydiga medborgarna ifrån de som begår avvikande handlingar istället för att hjälpa de som begår dessa handlingar, finna de bakomliggande orsakerna till varför individen uppträder som denne gör och sedan lösa dessa problem och på så vis få individen på rätt spår igen istället för att isolera denne från omvärlden och anse att straffet skall fungera som avskräckande. För uppenbarligen fungerar inte straffet eller lagen som avskräckande. För de individer som inte har något annat val kommer inte avskräckning vara tillräckliga resurser för att hålla dessa borta från kriminell verksamhet.

Ett problem som kan uppstå av det faktum att individerna blir så pass isolerade under längre tid och inte får följa vad som sker i omvärlden eller få mänsklig kontakt är att de börjar se sig själva som avvikare, och identifiera sig med denna roll. Howard Becker som är upphovsman till

Stämplingsteorin hävdar att avvikelse inte är en egenskap som vissa människor innehar. Avvikande handlingar är något som konstrueras socialt och alltså avgörs av omgivningen. Alla människor gör vid något tillfälle i sitt liv avvikande saker. Men det är sedan omgivningens reaktion på denna avvikelse som avgör ifall individen kommer att ha avvikelsen som en del av sin självbild eller inte. När omgivningen reagerar genom att stämpla individen som avvikare så kommer detta att prägla individens självbild och denne kommer att se sig själv som avvikare och att avvikelsen på så vis är en del av dennes identitet. När man skall relatera detta till häktesmiljön och dess inverkan på de frihetsberövade kan man säga följande. De intagna behandlas som kriminella/ avvikare trots att de inte blivit dömda i domstol än. De skall med andra ord ses som oskyldiga. Men i och med det sätt det bemöts på och ses på av vårdare och resterande samhälle kommer de att identifiera det avvikande med sig själva. De stämplas och ses som avvikare både av andra och sig själva.

Ett annat stort problem inom anstalt och häktesmiljö är att de med restriktioner endast får träffa sin offentliga försvarare samt personalen. Oftast identifierar sig inte de intagna särskilt väl med personalen i och med att ett så tydligt vi och dem skapas i denna miljö. Norbert Elias beskriver i sin *Etablerade & Outsiders* hur ett "vi och dem dilemma" kan uppstå mellan människor. Elias hävdar att människor har en tendens att skapa grupper, ofta på triviala grunder. Och att man sedan har en preferens för sin ingrupp istället för utgruppen. Ingruppen representera på så vis "vi:et" medan utgruppen blir "dem". Detta skulle man kunna relatera till vad som sker inom häktes och anstaltsmiljöer. Kriminalvårdare ses som en grupp och intagna som en annan grupp. I och med att man är klädd i antingen grönkläder(intagna) eller blåkläder(vårdare) blir skillnaderna än mer synliga. Detta skapar ett vi och dem dilemma inom häkte och anstalter som kan leda till både främlingsfientlighet och liknande. I och med att individer brukar tendera att vara rädda för det okända och då de exponeras mer för sin ingrupp och känner sig tryggare med detta finns det tendens att främlingsfientlighet skapar gentemot utgruppen (Elias & Scotson 1999 sid. 80-95). I och med att vi och dem dilemmat ofta existerar inom sådana miljöer blir det svårt för de intagna att ha någon de kan prata med/ förlita sig på. Detta gör att deras situation blir än mer onormal.

En annan sak som kan följa på grund av frihetsberövandet är att det uppstår eller skapas ett form av maktförhållande mellan individerna. Teoretikern Robert Dahl menar att alla människor är fria att handla på det sätt som de själva vill och känner för. Dock menar Dahl att det finns något som

han kallar för maktförhållande. Detta innebär att en individ med mer makt än en annan utövar ett form av maktförhållande för individen med mindre makt. Och kan på så vis få denne individ att handla på ett sätt som denne inte hade gjort ifall denne inte blivit tillsagd. Alltså utför denne handlingar på grund av att en auktoritet kräver det. Då har ett maktförhållande uppstått. Detta går att relatera till vad som kan ske inom häkten i Sverige idag. Vårdare har alltid en makt och auktoritet över intagna och kan kräva att de gör saker som de kanske inte vill. Vid de tillfällen då en intagen exempelvis vägrar att duscha kan denne så småningom räkna med att bli tvingad att duscha själv eller att till och med bli tvångsduschad av vårdare. Det finns även flera andra exempel på när vårdare använder sig av maktutövande mot intagna. (Dahl 1968 sid. 64)

Slutligen kan man även nämna den risk som finns i att häktade inte får socialisera med omvärlden att de så småningom (på anstalter) skapar nya sociala band. Travis Hirschi menar att sociala band teorin grundar sig i att människor och samhället knyts ihop med hjälp av sociala band som bygger på likvärdiga värderingar och samma mål. Hirschi menar att graden av integration som en individ har till resterande samhället spelar en avgörande roll i huruvida individen kommer att bli kriminell eller inte. Enligt Hirschi finns det fyra element som skapar de sociala banden. Den första är anknytning och representeras av de relationer som en individ har till exempelvis vänner, familj, skola etc. Åtagande, som representeras av de förhållanden som individen har till utbildning, arbete, livsstil och liknande. Delaktighet är de engagemang som individen känner till dessa saker. Samt den fjärde som är övertygelse som speglar individens syn på samhällsordningens legitimitet. Det faktum att intagna på anstalt och häkte inte har möjlighet att upprätthålla sina tidigare sociala band till exempelvis familj, skola, vänner, arbete och liknande resulterar i att de skapar nya sociala band. Detta till andra intagna som är likasinnade och befinner sig i samma livssituation (Sarnecki 2009 sid. 249).

Jag har även valt David Garland för att förklara mitt resultat. Garland menar på att det finns tre krafter i samhället som skapar den kriminalpolitik som vi har. Det finns ekonomiska krafter, så som att det alltså fattas resurser för att kunna ge de intagna en bättre miljö och att arbeta med isoleringsbrytande åtgärder. Det finns även sociala krafter, det som medborgarna i samhället anser, ifall de har en viss inställning till den avvikande individen. Idag har människor blivit mer och mer rädda för brott och vill på så vis att staten skall visa sig handlingskraftig och skydda den vanliga medborgaren från brottslingarna (Garland 2001). Då så vis finns det anledning att hålla

dem avskärmade och se häkten och anstalter ur en förvaringsaspekt. Den tredje kraften som ligger bakom detta säger Garland är politik. I och med att kriminalpolitiken inte bedrivs av kunniga personer som är insatta i ämnet utan av politiker så tenderar kriminalpolitiken att färgas av personliga åsikter istället för att präglas av det som skulle vara bäst för de frihetberövade och det som i längden skulle generera mindre återfall (Garland 2001). Detta visar att det är svårt att förändra situationen, i och med att kriminalvården inte ges tillräckliga resurser kommer heller inte intagna att erbjudas isoleringsbrytande åtgärder i större utsträckning. I och med att de präglas av sociala och politiska krafter som förändrats i takt med att välfärdsstaten avvecklas kommer det heller inte att tilldelas mer resurser. På så vis ligger problemet i synen man har på andra människor, på individer som begår avvikande/ kriminella handlingar och hur man vill behandla dessa individer.

Jag valde att använda mig av Michael Foucaults teori om makt som stöd för de svar jag fann på mina frågeställningar. Foucault skriver bland annat om straffets utveckling sedan 1600-talet i sin bok Övervakning och straff. I och med att man på häkten utövar en form av makt, kontroll och bestraffning på individer som ännu inte är dömda och skall ses och behandlas som oskyldiga fann jag detta intressant. Min andra frågeställning gällde kriminalpolitiken och dess utveckling samt hur de anser att man skall se på frihetberövade. Foucault talar om hur man tidigare kroppsbestraffade fångar och hade en form av vedergällning men att detta på senare tid har börjat ersättas med nya metoder i form av kontroll. På samma vis kan man tydligt se att kriminalpolitiken har förändrats från en hårdare syn till en mildare. Man förespråkar inte längre lika långa straff och straffskalor även om man fortfarande har med en form av vedergällning i kriminalpolitiken. Fokus läggs allt mer på kontroll istället för vård och behandling.

Michael Foucault menar att makt är något som uppstår i interaktion mellan människor. I Övervakning och straff- fängelsets födelse talar Foucault om hur makt kan disciplinera människor på en nivå där det inte längre är ett krav att utsätta individer för brutal kroppsbestraffning utan att det numera räcker med frihetberövande. Vidare hävdar Foucault att denna makt inte utövas av någon individ utan att den istället är en produkt av ojämnligheten i relationen mellan överordnad och underordnad. För att knyta an detta till häkte kan man säga följande. Vårdare eller de i blåkläder har alltid en makt över intagna, trots att denna makt inte utövas aktivt eller är ett försök av vårdare med maktmissbruk att hävda sig, finns det hela tiden

en tanke som man bär med sig. Att intagna är underordnade, och alltså besitter mindre makt än vårdarna som i det här fallet ses som överordnad (Foucault 2004 sid. 36).

Jag har även kommit fram till att en stor del av problemet ligger i samhällsutvecklingen. Att vi avvecklar välfärdsstaten mer och mer i dagens samhälle. Detta gör att man inte har samma tro och tillförsikt som man haft tidigare till det sociala och synen på att hjälpa andra människor. Trots att man gått ifrån den hårda bestraffning som existerade under 70- och 90-talet innebär det inte en förbättring då man numera endast ser på häkten och anstalter ut en förvaringsaspekt. Utan syfte att hjälpa, vårda, rehabilitera och resocialisera (Liebling & Crewe sid. 284 – 294).

För att kunna arbeta mer effektivt med att "lösa" dessa problem tror jag att de behövs individer med mer utbildning och erfarenhet inom området när man arbetar med kriminalpolitik. För det system som vi har idag och som vi haft under en längre tid tycks inte bekämpa brottslighet. Man måste våga testa nya tillvägsgångssätt. Det hade fungerat bättre ifall man försökt finna roten till det onda, arbetat mer med behandlingsideologi och vård och delvis slopat allmänprevention och vedergällning. Att man gett kriminalvården mer resurser och tillsatt tjänster med utbildad personal som syftar till att hjälpa de frihetsberövade att resocialiseras och rehabiliteras inom häktesmiljön och även på anstalter. Jag tror att vi behöver mer forskning kring ämnet och att något parti får kriminalpolitik som hjärtefråga och lägger mer resurser och krut på att förbättra situationen.

14. Avslutning

Genom arbetes gång har jag utrett på vilka grunder man kan frihetsberöva individer i Sverige idag och den kritik som vi tilldelats på grund av detta. Jag har även undersökt på de isoleringsbrytande åtgärder som finns i dagsläget för de individer som är frihetsberövade och ålagda restriktioner samt vad politiska partier anser om synen på kriminellt och avvikande beteende inom kriminalpolitiken. Det har varit mycket intressant och givande att genomgå denna utredning och det har gett mycket lärdom. I framtiden hoppas jag att man genomför fler studier och forskning kring detta område för att på så vis kunna underlätta för frihetsberövade samt för att finna alternativa lösningar till frihetsberövandet av såväl barn och ungdomar och vuxna. Att man börjar se till orsakerna istället för att kolla på symptomen som uppvisas i den

utsträckning de gör. Ifall man driver det i denna riktning kan man nå en bättre kriminalpolitik och även påverka återfallsstatistiken i en positiv riktning.

För att genomföra arbetet bättre hade jag kunnat genomföra en större intervjustudie för att på så vis få tillgång till mer empiri.

Avslutningsvis skulle jag vilja tacka Johan Rosenberg, Maria Banerup, Mikael Braw och Ragnhild Sicheritz som hjälpt mig genom arbetsprocessen och tillfört saker för att göra det hela genomförbart. Även ett stort tack till min handledare Reza Banakar som gett mig rådgivning och hjälp för att lösa alla de problem och hinder som jag stött på under tiden som jag arbetat med denna utredning.

Källor

Juridiska källor

Behandlingslagen

Häkteslagen

Kvfs 2007:1

Rättegångsbalken

SOU 2006:17

Tryckta källor

Andersson, Robert (2002). *Kriminalpolitikens väsen*. Stockholm: Kriminologiska institutionen vid Stockholm universitet.

Andersson, Robert & Nilsson, Roddy (2009). *Svensk kriminalpolitik*. Stockholm: Liber.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber

Dahl, Robert A. (1968) *Modern politisk analys*. (2a uppl.) Stockholm: Wahlström & Widstrand

Elias, Norbet & Scotson, John L. (1999). *Etablerade och outsiders: en sociologisk studie om grannskapsproblem*. Lund. Arkiv

Foucault, Michael (2004). *Övervakning och straff*. Arkiv förlag/A-Zförlag

Garland, David (2001). *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*.

Jareborg, Nils (1995). Vilken sorts straffrätt vill vi ha? I: Victor, Dag (red.). *Varning för straff. Om vådan av den nyttiga straffrätten*. Stockholm: Nordstedts.

Jareborg, Nils (2010). *Straffrättens påföljdlära*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Lindberg, Gunnel, *Straffprocessuella tvångsmedel – när och hur får de användas?*, Thomson Fakta AB, Stockholm, 2009

Masoliver, Michael & Liljequist, Karin (red.) (2013). *Från insidan: barn och ungdomar om tillvaron i arrest och häkte*. Stockholm: Barnombudsmannen

Persson, Åsa (2004). *De politiska partiernas rättspolitik*. Stockholm: Iustus förlag.

Sarnecki, Jerzy (2003). *Introduktion till kriminologi*. Stockholm: Studentlitteratur.

Strahl, Ivar (1970). *Den svenska kriminalpolitiken*. Malmö: Bokförlaget.

Tham, Henrik (1995). *Från behandling till straffvärde*. I: Victor, Dag (red.). *Varning för straff. Om vådan av den nyttiga straffrätten*. Stockholm: Nordstedts.

Elektroniska källor

Barnkonventionen: *"FN:s konvention om barnets rättigheter"* (2009) Stockholm: UNICEF Sverige

CPT - *"Report to the Swedish Government"* : 2009 hämtat från

<http://www.cpt.coe.int/documents/swe/2009-34-inf-eng.htm>

Eriksson, Johan - *"Det som pågår i våra häkten kallar vi tortyr"* aftenbladet. 2014-03-31

hämtat från <http://www.aftenbladet.se/debatt/debattamnen/brottochstraff/article18636034.ab>

Eriksson, Jesper - *"Så arbetar häktet med psykisk ohälsa: "Många mår ju dåligt"* Dt hämtat från

<http://www.dt.se/brottsplats/1.6650788-sa-arbetar-haktet-med-psykisk-ohalsa-manga-mar-ju-daligt->

Kriminalvården - *"Ökad risk för psykisk ohälsa vid restriktioner"* kriminalvården.se 2011-05-

31 hämtat från <http://www.kriminalvarden.se/sv/Press/Nyheter/2011/Ny-studie-Restriktioner-och-psykisk-ohalsa/>

Krimnet - *"Budgetunderlag 2014"* hämtat från.

<http://www.kriminalvarden.se/upload/Informationsmaterial/Budgetunderlag-2014.pdf>

Krimnet - "Årsredovisning 2013" hämtat från.

http://www.kriminalvarden.se/upload/Informationsmaterial/arsredovisning_2013.pdf

Liebling, Alison & Crewe, Ben "Prisons beyond the New Penology: The Shifting Moral Foundations of Prison Management"

Lundgren, Joakim "Präster rasar mot långa tider i häktet" : 2013-04-25 Dagen.se hämtat från <http://www.dagen.se/nyheter/praster-rasar-mot-langa-tider-i-haktet/>

Lundgren, Joakim "Häktet vill motverka isolering" : 2013-04-26 Dagen.se hämtat från <http://www.dagen.se/nyheter/haktet-vill-motverka-isolering/>

Redcross - "Röda korset vittnar om att många far illa i svenska häkten" redcross.se 2014-02-18 hämtat från <http://www.redcross.se/pressrum/pressmeddelanden/?itemid=962407>

Sandin, Björn - "Svenska häkten orsakar självmord och falska erkännanden" debatt.svt 2011-10-10 hämtat från <http://debatt.svt.se/2011/10/10/svenska-hakten-orsakar-sjalvmord-och-falska-erkannanden/>

Silventoinen, Nina - "Psykisk tortyr på svenska häkten" Magasinet paragraf 2013-02-13 hämtat från <http://www.magasinetparagraf.se/positivt/psykiskt-tortyr-pa-svenska-hakten>

Svd "Så ska häktade slippa isolering" : 2014-03 Svenska dagbladet. Hämtat från http://www.svd.se/nyheter/inrikes/sa-ska-haktade-slipa-isolering_8953600.svd

Tiwe, Adam - "Inlåsta och isolerade" Magasinetneo.se hämtat från <http://magasinetneo.se/artiklar/inlasta-och-isolerade/>

Bilaga 1

Intervjuguide

Vilka isoleringsbrytande åtgärder anser du att ni arbetar med?

Anser du att upprätthållandet av säkerheten står i konflikt med isoleringsbrytande åtgärder för intagna?

På vilket sätt ser du dagligen intagna påverkas av isoleringen?

Tror du att man kan använda isoleringsbrytande åtgärder som en form av säkerhetsåtgärd?

Vilket anser du kommer i första rummet inom kriminalvården, säkerhet eller de intagnas välmående?

På vilket sätt arbetar kriminalvården för att bryta isoleringen av intagna?

Hur fungerar omvårdnadspaketet i praktiken?

Vem anser du bär ansvaret för att frihetsberövade resocialiseras och rehabiliteras under häktetiden?

Vilken typ av resurser har ni för närvarande för att bryta isoleringen?

Finns det en förhoppning inom personalen att hjälpa de intagna i större utsträckning än vad som är möjligt?

Anser du att säkerheten går före intagnas intressen av isoleringsbrytande åtgärder?

Anser du att ni får tillräckliga resurser för att kunna hjälpa de frihetsberövade?